

kt ons de moed
a dus zullen we
lijven voortob-
schuldigheid voeden
in de 18de eeuw
dorven heeft, en
le kerken tijdig
zen weg, ver-

Da. T. Bos tegen
kere orde door

wenscht, dat dit
ied, door tene-
en antithese,

ekking van zijn
om er een en

z. Kuyper »meer
in wien niet in, een-
det grijpbaar is,
meer Christelijk
oog, kan iemand
rachters roeping
aan een hoog-
sheerde. Daar
a. Bedoelt men
ijsbegeerte, waar
plaats der theol-
et anders uitge-

ten eenen male
breeder en uit-
atse jaren door
ist Dr. Kuyper
in nu in de Lin-
formeerde vaan-
dat de Heilige
um, dat het eenig
dgeleerdheid is,
redeneeren over
aarover de heer
oop.

grond van de

waarvoor wij hen
nis doen en dan
hebben te denken
gen, of van het
bonds, maar wat
En dan meenen
grond van 's Hee-
beloften, aan de
egeven (Gen. 17;
7). Dus wanneer
er is, dezen of
woord worden:
egt. En als hij
en die gelooven,
te te gelooven,
er werpen, omdat
is in den Doop
hart kunnen wij
re er dan bij zegt,
de beloften toe-
te grond daarvan,
(der gemeente)
and van) »zoowel
ond Gods en in
Op geen anderen

het beter is te
van onderstelde
in, zoals het in
Dr. K. wezen-
anderen term in
elt hij werkelijk
wijking van den
er. Kerken onder-

ont zijn.
korte oude Gere-
aam, Calvijn, a
voorop, is door
aparig getuige-
dat in het kind
t aanwezig zijn
door hen werd

n eens?
doopen kinder-
lidmaten
fgenamen des
te wij dit hoofd
weten, maar
en Doop voor-

dit punt in het
en ons geen
uten wij in het
ijzen en termen.
astoot gaf, was
e de heilening
een werking
opeling plaats

historie, hoe in
e vraag, of de
nde of ook in-
kenis bezitten,
geding kwam,
tijd zeer beslist
eeldende, maar
het Sacrament,
oldzakelijk bij
en, en minder
degeheid dier
chter gold het
novereenkom-
dan ook, dat
e verbeeldt of
e zelfs strekt

van het Sacra-
van Doop en

is dit dan an-
zin, dat onder
God de Heere
et geloofsver-
ke sterk?

vinden in de
it poogde toe
ook niet. Ook

hier staan we voor een mysterie, waarover
men wel zijn gedachten mag zeggen, maar
zonder dat dit ooit de anderen bindt.

Hoofdvraag is maar, of ook Da. Bos er-
kent, dat de leeraar, de ouders, het kind en
het water, zonder meer, den Doop nog niet uit-
maken, maar dat in de Doopsbediening ook
God de Heere handelend optreedt, en dat die
handeling ook hier strekt, om het geloof,
d. i. hier bij een kind, het geloofsvormen,
te sterken.

Zegt hij hierop: ja, dan is ook hier wijze
van uitdrukking en toelichting ons onver-
schillig, en is er van grondverschil geen
sprake.

Leerde hij daarentegen, dat de Doop al-
leen door den mensch, buiten de daad Gods,
bedienend wordt, dan ja, zou er verschil van
inzicht zijn, en zou men op heel het leer-
stuk van het Sacrament moeten ingaan.

Een derde bezwaar eindelijk omschrijft hij
in dezer voege:

Dat het kind, van een hypocriet volstrekt geen
zaad der Kerk is, en aan zulk een kind de
Doop niet toekomt.

Ons dunkt, dit wijkt geheel af van de gezonde
leer. De genade is toch geen erfgoed, zoodat
alleen oprecht het ware zaad kunnen voort-
brengen.

Onze bezwaren tegen bovengenoemde doops-
beschouwing wegen te meer, omdat zij — die
doopsbeschouwing — niet op zichzelf staat,
maar in verband gebracht moet worden met
de Hoogleeraars redevoering o.a. over »het
Licham van Christus», de wedergeboorte en
de roeping.

Hierover valt moeilijk te spreken.

Immers Da. Bos zegt wel dat Dr. Kuyper
zoo leeraar, maar hij verzuimt de woorden
van Dr. Kuyper, waarin dit geschreven was,
aan te halen, of ook er naar te verwijzen.

Alle waarborg ontbreekt dus, dat Da. Bos
het gevoelen van Dr. Kuyper metterdaad
juist heeft weergegeven.

Doch aangenomen een oogenblik dat dit
zoo is, dan staat één ding toch zeer zeker
vast, en dat is, dat Da. Bos de bedoeling
van Dr. Kuyper geheel misbegreep.

Hij toch leidt er uit af, dat volgens Dr.
Kuyper een kind van een hypocriet geen
uitverkorene zou kunnen zijn.

Behoort nu Dr. Kuyper tot die personen,
die zich slechts nu en dan een enkel maal
over enkele vraagstukken had uitgelaten,
zoo kon er dit nog mede door.

Nu daarentegen Dr. Kuyper een onver-
beterlijke veelschrijver is, wiens gevoelen op
dit punt, onder alle opzicht, bekend was,
nu gaat het toch waarlijk niet aan, zonder
stellig en beslist citaat, hem zulke onge-
rijnde stellingen toe te dichtten.

Door niets, in hemel noch op aarde, is de
vrijmacht Gods in de daad der uitver-
kiezing beperkt.

Zoo, en niet anders, heeft Dr. Kuyper
het steeds geleeraard.

En te zeggen, dat een kind van een hy-
pocriet geen uitverkorene zou kunnen zijn,
is dan ook vlak het tegendeel van wat hij
steeds beleeed.

Heel iets anders is het echter, of wij
daarom recht hebben het kind van een
hypocriet, als hij als hypocriet ontdekt is,
nog onder het ons bekende »zaad der kerk»
te rekenen.

En dat kan natuurlijk niet.

Een kind van een Batakker of Madurees
kan een uitverkorene zijn, maar zoolang hij
zich niet bekeerd is, rekent dan ook zijn kind
voor ons onder »het zaad der kerk» niet
mede.

Heel deze laatste klacht rust dus op puur
misverstand.

Laat het ons niet langer ophouden.

Het geschil over den heiligen Doop
loopt feitelijk slechts over de twee
punten: 1°. of het kind in den Doop
voortkomt als lidmaat van Christus, in Chris-
tus geheiligd en erfgenaam des koninkrijks,
d. i. dus als wedergeboren; en 2°. of God
ook zelf in het Sacrament des Doops werkt,
al dan niet.

Ook op deze punten nu zullen we vol-
gaarne leering aannemen, maar tot op dezen
oogenblik kunnen we nog niet anders zien,
of heel de kerk der martelaren staat aan
onze zijde, en naar we vertrouwen durven Da.
Bos ten slotte ook.

Om de beslissing hierover gemakkelijk te
maken, willen we onzerzijds ons op deze beide
punten vergenoegen laten met wat Petrus
van Maestricht dienaangaande leert.

Wat het eerste punt aangaat, vraagt Maes-
tricht (III. p. 613) of de Doop de weder-
geboorte voortbrengt als een natuurkundig
werk. En wat antwoordt hij hierop nu sub 3?

Dat dit nooit kan, omdat hij (d. i. de
Doop) de wedergeboorte, door middel van
welke wij ingaan in het Koninkrijk van God,
of in het Verbond der genade, »veronderstelt».

En wat het tweede punt betreft, leert
Maestricht (III. p. 614) »dat de Dope in de
uitverkorene dopelingen zedelijke wijze alle
zonde wegneemt, ten aanzien van de
schuld, en ten aanzien van de smet tot
zooverre alleen, op dat die niet meer
heersche in de gedoopten; maar niet, op-
dat ze volstrekt niet meer zij.»

Voor minckundigen zouden we nog nader
moeten uitleggen, dat hier metterdaad het
tweede punt in opgelost is. Voor Da. Bos
zal dit, ook zonder nadere uitlegging, dui-
delijk zijn.

Nogmaals Een Petri.

Na de populaire uitlegging van Petrus
eersten Zondvrij, die wijlen Prof. Dr. De
Hartog ons achterliet, verscheen er thans
een soortgelijke commentaar voor de ge-
meente van de hand van den heer J. H.
Donner, bij zijn zoon den heer D. Donner.
In klein octavo, even 200 bladz. groot.
Papier stevig. Druk helder. Alleen de
Schriftgedeelten uit mijn ooglijke letter, wijl
zonder genoegame interlinie, en te plat
gezet.

Doch dit is bijnaak. Hoofdzakelijk is, dat

de heer Donner ons in dit boekje op
zijn klare, puntige en soms geestige wijze,
een uiteenzetting van den inhoud van dezen
brief heeft gegeven, die metterdaad den brief
doet verstaan.

En wel is deze uitlegging zinade voor
zinsade gegeven, nu eens twee, dan drie,
ook vier verzen saam, maar de uitlegging
zelve loopt meestal door, zoodat ze zich
zonder stoornis lezen laat.

Over vertoon van geleerdheid valt ge-
nogens.

Deze uitlegger pronkt niet, maar wil
dienen, en hij rust niet, eer zelfs de een-
voudigste lezer of lezeres den zin en de
bedoeling van het woord kan verstaan.

Vinde dan ook dit geschrift zijn weg.

Het blijft een teken der hope, dat ons
volle schier nog de eenige natie is, waar
studien die zich met de Schrift bezig hou-
den, bijna altoos van welslagen zeker zijn.

Gereformeerde prediking.

TWEDE REEKS.

XIII.

Ge zult dan telken male, als ge zult op-
treeden, vóór alle dingen, u zelve afvragen,
wat woord, wat gedachte, wat vertroosting,
wat vermaan het is, dat God de Heere dit
maal door u tot zijn gemeente wil brengen.
Daarop zult ge u spitsen. Daarop al uw
overdenking samentrekken. En u zelve niet
voldaan achten, tenzij ge na afloop van den
Dienst staan kunt in de overtuiging, dat dit
éene er nu dan ook inzit.

De predikatie is middel, geen doel.

En toch juist die eenvoudige waarheid
geraakt zoo telkens in het vergeetboek.

Men moet preken. Daarvoor moet men
een preek hebben. En als die preek nu
maar gereed is, en straks is uitgesproken,
dan is men er.

Zoo preekt men, alleen wij men preeken
aan, en om gepreikt te hebben.

Er is een beurt. In die beurt moet Dienst
gehouden. Voor dien Dienst hoort het zoo,
dat er gebeden, gezongen, aalmoes gegeven en
ook gepreikt wordt. Welnu, die preek houdt
ge. En ge besluit met Amen te zeggen. En
verder vraagt ge niet. Wat geleverd moest
is, geleverd. En straks zint ge alweer op
de volgende preek.

Just zoals het in een apotheek toegaat.

In zijn apotheek heeft de apotheker twee,
drie jonge menschen, die de recepten af-
werkten.

Welnu, elk krijgen ze de recepten die ze
klaar moeten maken. En die maken ze klaar.
Een drankje, een doos poeders, een pot
balsem of wat ook. En daarmee is het voor
hen afgelopen.

Of dit medicijn helpt, of de kranke er
baat bij vindt, of hij er van opkomt, of er
aan sterft, naar dat alles vraagt die bediende
zels niet.

De patient is hem vreemd. Hij kent hem
niet. De patient boezemt hem geen belang-
stelling in. Hem is het maar te doen om
het drankje of potje klaar te hebben.

En daarom als hij zijn medicijn klaar
maakt naar het recept, dan is het hem niet
te doen om dien kranke soulaas aan te
brengen, maar alleen om zijn werk af te
hebben, als straks de apotheker het komt
nemen.

Zooveel recepten, zooveel drankjes, wel-
nu, daar staan ze.

Verder vraagt hij niet, en wat er van
komt of niet van komt, gaat hem niet aan.

Toegepast op de predikatie is dat nu
zeker overdreven, en te sterk gekleurd.
Verteweg de meeste predikanten denken
wel iets verder, het kan hun wel terdege
schelen, of hun predikatie beviel of niet beviel,
en ook zien ze er wel, die er op merken, of
hun gemeente geestelijk vooruitkomt of in
het moeras blijft steken.

Maar al geven we dit voetstoots toe,
omgekeerd zal meer dan één leeraar ook
ons toegeven, dat hij na afloop van de
predikatie maar al te dikwijls een gevoel heeft,
dat hij er nu van af is, zonder verdere in-
formatie of zijn woord er inging en vrucht
droeg.

Wie vuurt, niet bij het schieten op de
schijf, maar meenens, die doet het om te
treffen, en niet om den haan over te halen.

En zoo ook moet bij de predikatie de
pijl van den boog gaan, niet om maar de zes
pijlen uit den pijlkoker te verschieten, maar
om den pijl te doen raken.

En juist dit nu vraagt men na afloop
zich zeiven zoo zelden af.

Er is dan wel gepredikt, maar niet makte;
niet makte in de lucht schoot, en niet makte;
niet makte op een bepaald doel, en daarom
dat bepaalde doel niet treffen kon.

En juist om die lakshied, die werktuig-
lijke doordigheid tegen te gaan, daarom is
het zoo noodig, dat ge u zelve van te
voren wel afvraagt, wat ge met deze be-
paalde predikatie u nu als doel voorstelt,
en hoe ge haar op dit doel inricht.

Dan eerst hebt ge een doelwit en
oogmerk.

Dan mikt en richt ge op iets.

En dan rust ge niet, eer ge den pijl van
uw woord in dat doelwit hebt thuisgebracht.

Wel bezien is dit nu juist het eigenlijke
karakter van de toepassing. »Toepassen»
is thuisbrengen. Toepassen is miktken en
het wit treffen. Toepassen is een oogmerk
stellen, en dat oogmerk niet missen maar
treffen.

Niet of gij bevalt is de vraag, maar of
uw woord er in valt.

Ge moogt daarom wel nu oor eens te
luisteren leggen, om te vernemen, of men
uw preek goed of niet goed vindt, en wie
u dat naar waarheid overbrengt, doet u
zelfs in betrekkelijken zin een dienst.

Mits, ... en liet hier scherp op, mits ge
toelust niet om u zelf te behagen, en
in uw dommegevoel gestreeld te wor-
den, maar alleen om te weten te komen,
of uw woord er ingaat.

Nu is niet één predikant gepantserd tegen
het zelfbehagen. Stuk voor stuk hebben
ze daar allen mee te worstelen. Evenals
doctoren en advocaten, fabrikanten en ne-
ringdoenden.

En wie dat niet erkennen wil, wordt er
het diepst in verstrikt.

Maar wie kind van God en een trouw
dienstknacht zijns Heeren is, zal volijverig
in het gebed zijn, dat hem de ambtelijke
genade gegund worde, om voor dien wierook
steeds onaandoenlijker te worden.

Niet of hij mooi gepreikt heeft, maar of
zijn predikatie instrument mocht zijn om den
vrede Gods in de gemeente te doen werken,
wordt hem de levensvraag.

Dit nu bevoordert ge op ongemeene wijze,
door wat we in dit en in het vorig arti-
kel op het hart bonden, om zich name-
lijk, eer de predikatie uit de pen komt,
wel bewust, helder voor oogen te stellen, wat
het is, dat ge ditmaal in den naam van uw
Zender tot de gemeente zeggende, haar op
het hart binden, en in haar werken wilt.

Vaak gebeurt het, dat men een telst kiest,
en dan uit dien tekst een thema zoekt te
distilleeren, om dan op dat thema zijn in-
deeling te maken. En dat juist is de dood.
Dan toch zoekt men zijn thema, om aan de
regelen van de kunst te voldoen, omdat er
een thema zijn moet, omdat we zonder thema
niet verder komen, en het heilig vuur, dat
vragen doet, wat moet ik in naam van mijn
Zender aan de gemeente zeggen, blijft er
geheel buiten.

Uw thema toch moet juist die gedachte,
dat woord, die vermaning, die leerling, die
bestrafing, die vertroosting zijn; en eerst
als uw thema vanzelf saamvalt met de
hoofdgedachte die u vervult en bezield, waar
ge vol van zijt, en die ge in de gemeente wilt
overstorten, komt er in uw predikatie ge-
bondenheid, eenheid en strekking, het afgaan
op een bepaald doel, en een niptuten van
alle middelen om dat éene doel te bereiken.

Zoo wordt het verschil u steeds duidel-
lijker.

Niet een toepassing als een aanhangsel
aan een stuk vertoog aangehaakt. Geen toe-
passing als een soort *pass-partout*. Niet een
toepassing om elke *pass* zekere categorieën
van personen op ongeveer dezelfde wijze
toe te spreken.

Neen maar toepassing van het Woord zelf
dat gij besproken hebt. Van dat Woord al-
leen. Van dat Woord in zijn toepassing,
klaren, helderen vorm. Van dat éene Woord
en zijn schakeering, in zijn veelzijdigheid,
in zijn rijkdom.

Wie zoo toepast, wordt door de toepas-
sing waarop hij munt, in heel zijn predikatie
beziel.

Alles richt hij er op, en als hij eindelijk
gereed is, en de pijl gaat af, dan geniet hij.

KUYPER.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Da. HOUTAARDERS: Van Da.
E. J. de Groot te Koudekerke f 5; van den
heer L. Sluiter te Deventer, collectie Zondags-
schoolvergadering, voor Kootwijk f 4.50; van
N. N. te Putten f 6.

Uit de Pers.

Een goed werk deed Da. Hoekstra door in
het *Thylich. over Geref. Theologie* een bij-
drage te plaatsen voor de juistere kennis van
de begrippen *wedergeboorte* en *bekeering* bij de
Geref. Theologen van de 16de, 17de en 18de eeuw.
Een proeve hiervan geve wat hij opzamelde
van Uranus, Banning, Udemans e. a.

Uranus in zijn *Opstel over de bekeering* (1621)
pag. 613, 618, 624, 629 zegt: »de bekeering tot God
(die hij ook wedergeboorte noemt) is de verandering
in den kwaden zin en wil (mentis et voluntatis)
ten goede, door den H. Geest door middel van de
predikatie van wet en evangelium in de uitverkorenen
verwekt, gevolgd door een betrachting van goede
werken en een schikking des levens naar alle Gods
bevelen.» In de twee stukken, die tot haar behooren,
zegt hij, gaat in beide, »geloof in orde vooraf.
Het wordt ook aan de kinderkens gegeven, zegt hij,
wat de neiging er toe betreft (inclinatione). Ze hebben
het geloof, de bekeering, de godvrucht inclina-
tione.

Het zijn discipelen van Christus, in zijn school
gebooren. De H. Geest onderwijst hen naar hunne
vatbaarheid en leeftijd. Ze worden door den H.
Geest wedergeboren op een wijze overeenkomstig
hun leeftijd, en ontvangen goede genegenheden,
nieuwe bewegingen en andere dingen, die hun tot
de zaligheid noodig zijn, of tenminste vervult de H.
Geest zelf als »waer de plaats van al deze sinnen
bij hen.

Opmerkelijk, wat de onderscheiding der be-
namingen betreft, is nog, dat hij in zijn *Miscellaneous
catechismus*, pag. 100 zegt: »de vernieuwing is in
de kinderkens, die door Gods Geest vernieuwd worden,
slechts ze betrouwen, d. i. ze betrouwen hunne hoedanig-
heden of neigingen; en daarom kan ze gevoeglijk
wedergeboorte, dan voortvarende of bekeering ge-
meend worden.»

De wedergeboorte, zegt hij, is in dit leven niet
volmaakt.

De bekeering beschrijft hij in zijn *Miscellaneous
a. a. p. alius*. »De ware bekeering is
éene verandering of vernieuwing des menschen, door
den H. Geest tewegegebracht, waardoor de mensch
uit een ware erkenning van God en zijnen wil (in
wet en evangelie geprepaard) en van zijne ver-
keerdheid en schuld, oprechtelijk beeft voor den
voorn in »het beeld Gods tegen de zonde, en leed
daarop, omdat hij door zijn zonden God beledigd
heeft en beledigt; en nochtan, gehoor gevende aan
»bevel aangaande »geloof in Christus en de bekeering
des levens, met in de barmhertigheid Gods en de
belofte van genade, door »geloof in Christus, den
Middelste; zo dewal hij erkent, dat God door Christus
met hem verzoend is, zich zelve aan God geeft
en onderwerpt, als een kind aan een goedertieren
vader, en voor deze aanneming in genade rijkheiden
tot in alle eeuwigheid Gods dankbaar zoekt te
bewijzen.»

Ook *Augustinus* in zijn *opus de christi* een
nationale Synode uitgegeven catechismus leert, dat
bij de kinderkens de wedergeboorte plaats heeft.
»Zij hebben den werksamen des geloofs bij hen,
en zijn eveneens in het geloof, en het geloofigen, al
buiten »a getal der redelijke en vernünftige menschen
te sluiten. Voorts haat hij wel »onderscheid tus-
schen wedergeboorte en bekeering en »verband
tusschen die twee gevoelens, bij, waar hij zegt (over
Zondag 26), dat de »bekeering zich beweegt in »a
afstapen van »a quade, ende in »a doen des goeden,
waer wi (als wi de vruchten) der wedergeboorte be-
kenen ende bewijzen wort.» (Edit. 1791, pag. 467 v. v.)

Zen niet onduidelijk geheld gaat op dit stuk de
polemie onder vaderlandsche godgeleerden van de

16de eeuw tegen de wederdoopers en mennonieten.
Zie bijv. G. Udemans: Noodige verbetering 1646
(1ste editie in 1650 uitgegeven) pag. 123. »Alhoewel
de kinderkens, overmits de wachters van hare ver-
stant, niet hebben de kennis, noch de overtuiging
vruchten van de bekeering, die de volwassenen
hebben, datse niettemin hebben den wortel ende de
inwendige kracht van de bekeering, dat is de
wedergeboorte en de vernieuwing des heiligen
Geestes, want zonder die en kunnen sy niet salig
worden, Joann. 3: 3. Ende deze wedergeboorte
(namen gevoegt zynde met de vergevinge der
sonden, is de substantie ende den grond van den
heiligen Doop, daerom de kinderkens soowel deel
hebben als de volwassenen. Het is dan vast een
en deselve sake, of men by de vergevinge der
sonden stuit de bekeering, of de wedergeboorte, Want
gelvte den Doop sonder de wort geconint den Doop
der bekeering, soo wort by ook wintdy genoot
het badt der wedergeboorte Tit. 3: 5, de reden
daervan is deze, omdat deze twee, zoo naauwen
menschap hebben met malkanderen, als den wortel
ende syne vrucht, de onsrake ende haer effect, dat
is, het werck dat sy voortbrengt. Want de bekeering
is een vrucht van de wedergeboorte.»

Wij stippen nog aan, dat *Perkins* »de openbaaring
van Ghods liefde tweedertelstelt: 1. in de uitver-
korene kinderkens, 2. in de volwassenen. Wat de
eersten betreft, ze worden in moeders lacham of
zoo laat ze geboren zijn op een verborghen, onuit-
spreekelijke, onbegrijpelijke wijze, door den H. Geest
Christus ingelijdt, om de eeuwige zaligheid te ver-
krigen; wedergeboren, alleen ten opzichte van hunne
hoedanigheden en genegenheden, niet in opzichte van
éenige bewegingen of daden van verstand, wil of
hartstochten. Overigens is hij »a wel eens met de-
genen, die op de tegenwerping der wederdoopers
uit Marc. 16: 16 antwoorden, dat »geloof der ouders
in de kindheid voor de kinderkens geldt. De open-
baaring van Ghods liefde in de bejaarden heeft vier
trappen: 1. de krachtige roeping, de rechtvaardigma-
king, de heiligmaking, de bekeering. »a Schijnt
veronderstelt, dat hij de heiligmaking voor de bekeering
niet kan plaatsen onder heiligmaking de
wedergeboorte in meer engeren en primordiale zin
met de implanting van »a geloof. Daarom zegt hij
hoewel de bekeering zich »a eerst aan den mensch
openbaart, volgt ze toch in orde der natuur, op
geloof en heiligmaking. (Alle de werken, Amst.
1699, I. pag. 72 v. v. en 464).

Samenvattende, wat we gevonden hebben in de
16de eeuw, kunnen wij, naar »a ons voorkomt, dit
zeggen. Men haat gekloren met »a gevoelens van
Rome, alsof de wedergeboorte instrumenteel door
de kerk en door den doop tewegegebracht zou wor-
den. »a Daartegenover de wedergeboorte een onmid-
delijk werk des H. Geestes. Men geloofde de aan-
wensheid daarvan in de uitverkorene kinderkens (niet
alleen in de vroeg stervenden), krachtens de belofte
aan »a zaad, van welke belofte men geloofde, dat ze
werkte, dat ze groende en bloeide in de kinderkens,
al zag men »a niet. Men kende hun toe geloof en
vreese Gods (fides et pietas), niet in dadelijken,
accuelsen zij, maar als neiging, heiligmaking en
gesteldheid; niet van nature, maar uit kracht van
den Geest, die hun beloofd was, en in hen woonde,
en hen met Christus vereenigde. Dit hield men
vast tegenover de Anabaptisten. En tegenover Rome
bracht men geestelijke verdieping in de zoo uit-
wendig heilijke apperatuur studeeren van heiligmaking
en geloof. De bekeering tewegegebracht door
den H. Geest; erkenning van God en zijnen wil (uit
wet en evangelie), en van eigen verkeerdheid en
schuld; een beven voor de oordelen des Heeren;
een leedwezen over de zonde als belediging van
God; een gehoor geven aan de roeping Gods tot
geloofsvertrouwen op Christus en tot betering des
levens; een rusten der ziel in de barmhertigheid
Gods en in zijne beloften; een kinderlijke overgave
en onderwerping aan dien God, die door Christus
met hen verzoend is; en geestelheid om God eeuwig
voor die genade te prijzen. Deze bekeering ook
wedergeboorte genoemd. En er op te wezen, dat ze
voortgaat met tot aan »a einde des levens.

We vinden hier reeds de grondlijnen, die in de
volgende eeuw nog scherper afgetekend en meer
geaccentueerd werden; de wedergeboorte en engeren
zin een onmiddellijk werk Gods; de mensch daarbij
niet werkzaam, maar geheel lijdelijk. De wederge-
boorte in ruimeren zin of bekeering door nieuwe
werking van den H. Geest, waarbij het Woord te pas
komt, en waardoor »a verstand verlicht en de wil
gebogen wordt, en »a ingeplante geloof tot oefening
en werkzaamheid opgewekt wordt, en de mensch
zich gewillig gemaakt wordt en kracht ontvangt, om
zich van de zonde tot God en zijne wegen te keeren.
»a Gevef voor alle stukken der bekeering een ver-
scheide, En dat geloof verucht van de wedergeboorte
in enger zin.

Elk nader onderzoek zal telkens weer het feit
bevestigen, dat het begrip van *wedergeboorte*
aldoor twee kanten heeft.

Men verstaat er of door de steeds rijkere
ontwikkeling van het geloofleven in Gods
kind, en dan gaat ze door het Woord, vindt
den mensch niet lijdelijk maar mede-werkzaam,
en wordt eerst volmondig in den doop.

Of wel men verstaat onder wedergeboorte de
eerste implanting van het zaad des vernieuwden
levens, en dan gaat ze *hatten* het Woord, is de
mensch er lijdend lijdelijk onder, en is ze opeens
voltooid.

Vroeger nu had het eerste begrip veelzins
de overhand. Thans meer het tweede.

Maar wat plicht in, plicht voor elk man, elk
leeraar in de gemeente, is, om nooit over weder-
geboorte te handelen of te redetwisten zonder
er eerst duidelijk bij te zeggen, of hij haar in
eersgenoemde of in laatstgenoemde zin be-
doelt.

Anders misleidt men, sticht verwarring en is
in polemiek oncrlijk.

KUYPER.

Officiële Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 17 Jan. 1896.

GRONAU.

Ondergetekenden zien zich genooddacht voor
de tweede maal een dringend verzoek te doen
aan de Gereformeerde kerken in Nederland.

Het kerkgebouw in Gronau nadert zijne vol-
tooiing.

Nog enkele weken, dagen misschien en het is
»a gewerkert».

</